

TURKSOSBİLDER

Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi

Azerbaycan'da Sosyoekonomik Dönüşüm ve Eğitim

Dr. Jale AKHUNDOVA¹

ÖZET

Azerbaycan, yarım yüzyıldan fazla bir süre farklı ekonomik ve siyasal rejimi tecrübe etmiş, bağımsızlık sonrası dönemde ülkede eğitim de dahil olmak üzere birçok alanda reformlar başlatılmıştır. Sosyalist ekonomik ilişkiler düzeninde ve Sovyetler'in terkinde eğitim önemli bir kişisel ve toplumsal değer olarak tanımlanmaktaydı. Bu açıdan devlet eğitim alanındaki politika ve hizmet üzerinde tam "kontrol tekeli"ne sahip olmaktadır. Bağımsızlık sonrası kapitalist ekonomik sistemi benimseyen ülkede eğitim alanındaki mevzuat ve uygulamalar tekrar gözden geçirilmiş, ilgili değişimler zamanla toplumsal yaşama da yansımıştır.

Konunun güncelliğinden yola çıkarak hazırlanan bu çalışmada, Azerbaycan'ın eğitim sisteminin mevcut durumu hakkında bilgi verilmekte, eski sistemdeki eğitim olgusunun algılanışı ve bu alandaki politikaların özellikleri, genel eğilimleri ile yeni dönemdeki küresel eğilimler ışığında eğitimdeki reformlar karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir. Bunun yanı sıra, Sovyetler ve bağımsızlık sonrası dönemde ülkede mevcut olan ekonomik rejim ve ilgili politikalar eğitim alanında gerçekleştirilen politikalarla bağlantılı şekilde ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Dönüşüm, Eğitim Sistemi, Azerbaycan'da Eğitim, Eğitimde Değişim

Socioeconomic Transformation and The Education In Azerbaijan

ABSTRACT

Beginning from the 90s in the period after independence reforms have been initiated in many areas, including education in the country which has had a long experience in different economic and political regime. During the Soviet period education was identified as a significant personal and social value. In this respect, state had "a monopoly of control" over the policies and services in the field of education. After independence and the adoption of a new – capitalist economic formation in the country, legislation and practices in the field of education has been revised and relevant changes were reflected in social life.

Considering the continuing actuality of educational reform processes in Azerbaijan, current state of educational system, in comparison with the perceptions of the educational phenomenon in the previous system and the characteristics of policy in this area, global trends in the new period and reforms are examined in this study. Meanwhile, the present economic regime and policies were tried to be discussed in connection with the policies carried out in the field of education.

Keywords: Social Transformation, Education System, Education in Azerbaijan, Transformation in Azerbaijan

GİRİŞ VE ÇALIŞMANIN KAVRAMSAL BOYUTLARI

Eğitim kavramı çok boyutlu anlama sahip olmakla birlikte, toplumsal yaşamın kültürel, siyasal, ekonomik vd. alanlarını etkilemekte, bu alanlardaki süreç ve gelişmelerden etkilenmektedir. Eğitim insan yaşamını başlangıcından bitimine kadar yönlendiren nadir olgulardan biridir ve yaşam kalitesinin belirlenmesinde de

¹ Dr., axundova_jale@yahoo.com

önemli bir yere sahiptir. Eğitim her ne kadar ekonomik kavram olarak tanınmasa da, bu olgunun ortaya çıkması ve gelişmesinin ekonomik nedenlere sahip olduğu bir gerçektir. Zira eğitimin kültür, ahlak, terbiye gibi unsurlarla birlikte ifade edilen manevi boyutu olmakla birlikte, her hangi bir (ürün, hizmet, fikir) üretim süreci için gereken bilgilere sahip olmak gibi maddi boyutu da bulunmaktadır. Dolayısıyla eğitim, esasında ekonomik değere sahip olan bir olgudur.

Dönüşüm kavramı genel olarak; dinamizm ve ya bir olguda önemli nitelik değişikliği sürecini ve sonucunu ifade etmektedir. Sosyoekonomik dönüşüm sürecinde, bir toplumun içinde yaşadığı sosyal ve ekonomik ilişkilerin özelliklerinin nitelik ve şekil itibarıyla değişmesi söz konusu olmaktadır. Dönüşüm olgusu her zaman için olumlu anlam ifade etmemekte, sadece bir durum değişikliğini belirtmektedir. Bu kavram son dönemlerde sık sık dile getirilmekte olup, ulusal, toplumsal ya da küresel düzeyde ve tüm alanlarda kapsamlı ya da köklü değişiklikleri ifade etmek için kullanılmaktadır.

Çağdaş dönemde dönüşüme maruz kalan birçok alan bulunmaktadır. Bu alanların içerisinde en kapsamlı olanları, kamu yönetimi ve kamu politikalarının uygulanmasında gerçekleştirilen dönüşüm örnekleridir. Zira kamu alanının yeniden tanımlanması, kamu yönetimi işleyişi ilke ve mekanizmalarının yeniden belirlenmesi bu alanda önemli bir dönüşüm yaşandığının söylenmesini olanaklı kılmaktadır. Bunun yanı sıra, kamu politikaları ve kamu hizmetinin önemli konusu olan eğitim alanı da dönüşüme uğramaktadır.

Özellikle modern dönemde ulus devlet sınırları içerisinde ulusal piyasanın işçi, uzman gücü ile temin edilmesi yönünde genel eğitimin yaygınlaştığı bilinmektedir. Bu anlamda eğitim politikası, devletin elinde önemli bir araç olmuştur. Diğer yandan, ulus devlet için eğitim ekonomik üretimin ön şartı olmakla birlikte, ideolojik ya da siyasal amaçlara hizmet edebilmekte, belli sosyoekonomik ve politik dünya görüşünün ülke vatandaşları tarafından benimsenmesine hizmet edebilmektedir. Örneğin, Türkmen'e (2002: 58) göre, eğitimin siyasal işlevi, toplumu oluşturan bireylere milli ideolojiyi, ideal, değer ve tutumları kazandırıp, mevcut siyasal sisteme bağlı yurttaşlar yetiştirmektir. Başka sözle, eğitim toplumsallaştırma, ekonomi ve de endüstriyel, insan kaynaklarını geliştirme, siyasal, kültürel mirası aktarma ve seçme-yerleştirme işlevleriyle birlikte, siyasal sosyalleşme işlevini de yerine getirmektedir. Dolayısıyla, eğitim bir temel kamu hizmeti olarak, devletin sadece sosyokültürel ya da siyasal amaçlarına değil, ekonomik amaçlarına da hizmet etmektedir. Nitekim Şişman'ın da belirttiği üzere (2011: 26), eğitimin ilk ve temel yapısal ocağı olan okulların toplumsal, siyasal ve ekonomik görevleri vardır. Bu açıdan, amaca uygun hazırlanmış eğitim politikası ülke kalkınmasının temel şartlarından olup, uzun vadeli ekonomik gelişmenin garantisi sayılabilmektedir.

Yukarıda söylenenlerden yola çıkarak, eğitim ve sosyoekonomik düzen arasında dolaylı ve dolaysız ilişki ve etkileşimin olduğu söylenebilir. Özellikle, ulusal ekonomilerin birçok yönüyle küresel boyut kazandığı günümüzde, eğitim de küresel boyut kazanmakta bir takım yeni işlevler üstlenmektedir. Eğitim olgusu sosyoekonomik işlevini yerine getirmeye devam etmekle birlikte, küresel dönemde ülke ve toplumlar karşısında duran ekonomik çağrılara cevap vermek üzere yeniden şekillenmektedir.

Azerbaycan, farklı ekonomik ve siyasal rejimi uzun süre tecrübe eden bir devlet olmaktadır. Bağımsızlık sonrası tüm alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da tedrici reformlara gitmiştir. Sosyalist ekonomik düzene sahip olan Sovyetlerde eğitim; toplum ve insan hayatında en önemli hedef ve değerlerden biri olarak belirlenmiş; devlet eğitime bütüncül yaklaşmış, eğitimin tüm alanlarını temel kamu hizmeti olarak üstlenmiştir. Bağımsızlık sonrası kapitalist ekonomik sistemi benimseyen ülkede eğitim alanındaki mevzuat ve uygulamalar tekrar gözden geçirilmiş, ilgili değişimler zamanla toplumsal yaşama da yansımıştır.

Konunun güncelliğini dikkate alan bu çalışmanın temel amacı; Azerbaycan'ın eğitim sisteminin mevcut durumu hakkında bilgi vermenin yanı sıra, karşılaştırmalı olarak eski sistemdeki eğitim olgusunun algılanışını, bu alandaki politikaların özelliklerini, genel eğilimlerini ve yeni dönemdeki küresel eğilimler ışığında eğitimde gerçekleştirilen reformların incelenmesidir. Bu çerçevede, Sovyetler dönemi ile yeni dönem arasında ülkede mevcut olan ekonomik rejim, buna uygun politikalar ve eğitim politikaları arasında bağlantı kurulmaya çalışılmıştır.

Azerbaycan'ın Eğitim Sisteminde Reformlar

20. yüzyılın sonlarında bağımsızlığını kazanan Azerbaycan hızlı bir şekilde tüm açılardan, özellikle ekonomik gelişme açısından dünya sistemiyle bütünleşme sürecine girmiştir. Bu süreçte, tüm alanlarda reform süreci başlamış, eğitim alanının çağdaşlaşması da önemli çalışma istikametlerinden biri olmuştur. 1998 yılında ülkede gelecek yılları da kapsayacak kapsamlı bir reform sürecini koordine etmesi için amaçlı Reform Komisyonu kurulmuştur. Komisyonun kurulmasıyla birlikte Azerbaycan'da; kamu yönetimi, maliye, hukuk-mevzuat vs. alanlardaki reform çalışmaları hızlanmıştır.

Belirtildiği üzere, 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bağımsızlığını kazanan Azerbaycan'ın eğitim sisteminde de önemli değişiklikler yapılmıştır. Sovyet döneminde, eğitim sisteminde merkezi yönetim hakimiyetinde ve "devlet" ideolojisi ulusal eğitim programının başlıca öğesiydi. 1990 sonrası uygulanan eğitim

reformlarında, ideoloji ve politik eğitimin programlardan çıkarılmasına yoğunlaşmış, öğrenme süreci pazar ekonomisinin ihtiyaçlarına uyumlu hale getirilmiştir. 1990 sonrası dönemde ekonomi, işletme, hukuk, muhasebe gibi alanlardaki eğitime ağırlık verilmeye başlanmıştır.

Bu yıllarda eğitim alanında yapılan köklü değişikliklerden biri de, Sovyet dönemindeki öğretmen merkezli eğitim anlayışı ve buna bağlı olarak uygulanan yöntem-teknikleri terk edilerek; eleştirel düşünme becerilerini geliştiren öğrenci merkezli yöntemlere geçiş olmasıdır. Azerbaycan Eğitim Bakanlığı başkanlığında şimdiki ve gelecek nesilleri hayata ve modern topluma hazırlayacak olan eğitim modelinin, ülkenin yaşadığı geçiş sürecinde lider rolünü oynaması öngörülmüştür. Bu nedenle, ülkenin eğitim sistemi gözden geçirilerek, 1992 yılında yeni Eğitim Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanunda; okulların bulunduğu bölgenin ve hizmet sunduğu vatandaşların ihtiyaçlarına daha uygun hale getirilmesi ile eğitim politikalarında bütüncül devlet kontrolü yaklaşımını kaldırmak temel ilke olarak benimsenmiştir.

Çağdaş dönemde Azerbaycan'da eğitim alanında geniş kapsamlı reform uygulamaları başlatılmıştır. Söz konusu reformlar (2003-2007; 2007-2010; 2010-2013) üç aşamalı olarak planlanmış olup, (Merdanov, 2006: 2) eğitim reformları sürecinde, altyapı çalışmaları (okul, araç-gereç vs.) (Durmaz, 2009:206) ve eğitim programı düzenlemeleri gerçekleştirilmiştir. Yeni eğitim sisteminin özellikle yeni teknolojilere uyarlanması önemsenmiş (xalqomp.az; ictimai.edu.az: 07.09.15), ilgili alanda elektron uygulamalara başlanmıştır. Bu süreçte kurumsal reformlarla birlikte, eğitim alanında çalışan insan potansiyeli de çağdaş taleplere cevap vermesi için bir takım eğitimlere tabi tutulmuştur. (Axundov, Buniyatov, Beyov, 2008: 327)

Sosyoekonomik Dönüşüm Sürecinde Eğitim

1990-91 yılları ülke tarihi açısından sadece milli, siyasi bağımsızlığın değil, büyük toplumsal dönüşümün de başlangıç tarihidir. Zira bu tarihlerden itibaren devletin üzerinde yükseldiği ekonomik, siyasi ve toplumsal ilişkiler nitelik değiştirmeye başlamıştır. Ekonomi önemli ölçüde dünya pazarına açılmaya ve özel girişimcilik yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Bununla ilgili olarak, kamu alanı yeniden tanımlanarak, devletin kapsama alanlarının sınırlandırılması sürecine girilmiştir.

Eğitim konusu reform sürecinde temel istikametlerden biri olmuştur. Zira sosyalizmden kapitalizme geçiş gibi bir ekonomik rejim değişikliği yaşayan ülkede yeni piyasa sektörleri ortaya çıkmıştır. Diğer yandan da bu yeni sistemi insan kaynağı ve uzmanlık bilgisiyle tesis edecek yeni piyasa çağının taleplerine uygun bir eğitim sisteminin kurulması gündeme gelmiştir.

Yeni eğitim sistemi eski sistemin kalıntıları üzerine inşa edilmeye, kimi zaman ise baştan kurulmaya çalışılmıştır. Eğitim bir anlamda, sosyoekonomik dönüşümün araçlarından birisi olmuş, siyasi irade tarafından ekonomik ve toplumsal gelişme için temel yatırım alanlarından biri olarak kabul edilmiştir.

20. yüzyılın büyük bölümünü komünist sistemde yaşayan ülke; derin politik, ekonomik, sosyal ve kültürel dönüşümü gerektiren demokratik sisteme, pazar ekonomisine dayalı iktisadi düzene geçmeye çalışmıştır. Bu geçiş süreci eğitimciler için de zorlu bir süreç olmuştur. Başlangıçta birçok Sovyet eğitimcisine, öğrencilere pazar ekonomisinin ilke ve değerlerini öğretme düşüncesi ciddi anlamda "tuhaf" gelmiş, bu durum öğretmenlerin büyük bir karmaşa yaşamalarına sebep olmuştur. Bunun nedeni; Lenin döneminden beri öğretmen ve öğrencilerin para peşinde koşturmanın sosyalist normlara aykırı olduğu düşüncesine inandırılmalarıydı. Sovyetler Birliği'nde para işle ilişkilendirilmemiş, para sadece ürünün değerini belirleyen bir ölçü birimi olarak kullanılmıştır. Bunun yanı sıra iş ekonomik ödüllendirme aracı olarak düşünülmemiş, sadece sosyal görev sembolü olarak görülmüştür. Ülkenin pazar ekonomisine geçişi sürecinde okullar, dolayısıyla öğretmenler, kısa dönem önce yasaklanan konu ve ideolojileri öğretme zorunluluğu ile yüzleşmişler.

Azerbaycan'da halen devam etmekte olan reform çalışmalarında Sovyet eğitim sisteminden modern eğitim sistemine geçiş amaçlanmıştır, bu reform çalışmalarında bir takım eğilimlerse dikkat çekicidir. Bu eğilimler eski ve yeni sistemler arasındaki benzerlik ve farklılıkları göstermektedir. Örneğin; Sovyet tarzı eğitim sisteminden yeni eğitim sistemine geçiş döneminde öncelikle, eğitimin bir devlet hizmeti olmasıyla birlikte, özel sektör tarafından da sunulabileceği görüşü hem toplum hem de siyasi çevreler tarafından kabul edilmiş, bunun sonucunda orta hem yüksek eğitimi sunan özel eğitim kuruluşları ortaya çıkmaya başlamıştır. Ayrıca, eğitim kavramının sadece okul tipli formel yapılara atfedilmesi görüşü değişmiş, sivil toplum kuruluşlarının yaygınlaşmasıyla birlikte toplumun farklı kesim ve alanlarında eğitimle ilgili faaliyetler artmıştır. Bununla birlikte, farklı siyasi, toplumsal, ekonomik dünya görüşüne ve daha çok üretim odaklı zihniyete sahip olan eski ideolojiden farklı olarak yeni dönemde, teknik-fen bilimlerinden sosyal bilimlere doğru bir kayma gözlemlenmiştir. Sosyal bilimi burjuva ya da kapitalist dünya görüşüne özgü olarak algılayan eski görüş, materyalist bakış açısı çerçevesinde üretim değeri olan meslekleri ön plana çıkarmıştır. Yeni dönemde özellikle "Batı kaynaklı" meslekler ve bilim dalları rağbet görmüş ve bu alanlara talep artmaya başlamıştır. Bunun yanı sıra, eğitim sırasında öğretilen bilgiler; tarihsel, ekonomik, siyasi ve kültürel açıdan değer yüklü olup, SSCB'ye özgü öznel karakterler taşımaktaydı. Bağımsızlık sonrasında, eğitim-öğretimdeki bu gibi olumsuz "özellik ve eksiklikler" yeni

müfredat - ders programları ve materyallerinin hazırlanmasıyla giderilmeye başlanmıştır.

Sovyet döneminde devlet, vatandaşların şu ve ya bu mesleğe sahip olması için hangi bilgilere sahip olacağını planlamakta, buna göre ders içerikleri belirlemekteydi. Ülke ekonomisinin tüm alanları devlet tarafından yönetilmekte olup, özel sektör mevcut olmamaktaydı. Ekonomi ve eğitim arasındaki ilişki rekabete dayalı olmayıp, eğitim sistemi devletin belirlediği öncelikli gelişme alanlarında istihdam edilecek işçi ve uzmanlar yetiştiriyordu. Bunun içindir ki, eğitim hayatının bitmesiyle birlikte kimin nerede ve hangi işte çalışacağı belliydi. Yeni dönemde ise eğitimi tamamlamış vatandaşlar iş piyasasında daha geniş rekabet koşullarında çalışabilecekleri iş arayışına girmektedirler. Bununla birlikte, günümüzde eğitim sisteminde öğrenciler ilköğretim okulunu bitirdikten sonra yeteneklerine göre okullara yönlendirilmekte, akademik çalışmalarda başarılı olamayan öğrenciler, mesleki ve teknik okullara devam etmektedirler. Bu bir yandan yükseköğretim kurumlarına girişte gereksiz yığılmaları önlerken, diğer yandan piyasanın ihtiyacı olan teknik-mesleki uzman ve işçi gücünü temin etmesi bakımından önem taşımaktadır.

SONUÇ

Belirtildiği üzere, yeni eğitim sistemi hem içerik hem de şekil açısından değişiklik göstermektedir. Zira yeni dönemde piyasa taleplerine cevap veren uzmanlık alanları, disiplin ve bilimler ortaya çıkmış veya gündeme gelmiştir. Örneğin; eskiden yönetim süreci sadece devlete atfedildiğinden, yönetim ve koordinasyon konularının farklı kesimler tarafından öğrenilmesi gereksiz görülmekteydi.

Çağdaşlaşma sürecinde ise ulusal ve hatta küresel piyasa ilişkilerine dayalı ekonomi kurma çabaları buna göre insan kaynağı yetiştirmeyi gerekli kılmıştır. Artık daha fazla kar etme güdüsü, örgüt ve işletmeleri daha iyi yönetme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Böylelikle ülkede "Management"- İşletme fakültelerinin sayısında artış görülmüş, bu fakülteler öğrenciler tarafından en çok tercih edilen bölümler arasına girmiştir. Yönetim Bilimleri ve İnsan Kaynakları Yönetimi bilgi ve becerilerine sahip olmak iş piyasasında talep edilen nitelikler arasında yer almıştır.

Azerbaycan eğitim sisteminde, 1992 Eğitim Kanunu'nun kabulünden sonra gerçekleşen değişimler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Eğitimin hedefleri piyasa, toplum ve bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda yeniden şekillendirilmiştir.
- Eğitim programlarında insancıl unsurlar çoğaltılmış ve bunu destekleyen eğitim programları çeşitlendirilmiştir.
- Yerinden yönetime ağırlık verilmiştir.
- Yükseköğretim kurumlarına özerklik verilmiştir.
- Özel yükseköğretim kurumları yaygınlaşmıştır.
- Eğitimin finansmanındaki kaynaklar çeşitlendirilmiştir.

1990 yılına kadar sadece devlet tarafından finanse edilen Sovyet eğitim sisteminde "kamu finansmanı" yaklaşımı 1990 sonrası dönemde yerini, "karma finansman yaklaşımı"na bırakmıştır. Artık günümüzde Azerbaycan'da eğitime kamu kesiminin yanı sıra, özel sektör ve gönüllü kuruluşlar da destek vermektedirler.

Bununla birlikte, Sovyet öncesi ve sonrası dönemde eğitime genel bakış ve atfedilen değer değişmemiş, hem Sovyetler döneminde hem de çağdaş dönemde eğitim ülkenin ekonomik açıdan kalkınma ve gelişmesinin temel şartı olarak kabul edilmiştir. Ancak, Sovyet Azerbaycan'ında eğitim; ülkenin siyasi anlamda belli bir ideolojinin eksenine girmesini, tek bir hedefe doğru ilerlemesini sağlamış; özellikle kendine yeter sanayi-üretim sektörünün insan gücü ve bilgiyle "techiz edilmesi" işlevini yerine getirmiştir. Günümüz Azerbaycan'ında ise eğitim, çağdaşlaşmanın, dünyadaki terakkiyi yakalamanın, hedeflenen ekonomik güce ulaşmanın, toplumda demokratik değerlerin yerleşmesinin en önemli araçlarından biri olarak görülmektedir.

Eğitim sisteminin etkinleştirilmesi yönünde gerçekleştirilen uygulamalarla birlikte, genel kabul gören bir takım sorunlar da bulunmaktadır. Ülkede eğitimin yaygınlığı anlamında hem gelişmiş ülkeler hem de Bağımsız Devletler Topluluğu'na üye ülkelerle mukayese edildiğinde daha fazla ilerlemenin kaydedilmesi gerektiği görülmektedir. Örneğin, her 10 bin vatandaşa ABD'de 445, Britanya'da 276, Almanya'da 240, Japonya'da 233, Kazakistan'da 510, Rusya'da 449, Gürcistan'da 321 öğrenci düşerken, Azerbaycan'da ise 156 öğrenci düşmektedir. (2009-2013 Devlet Programı:2).

Bunun yanı sıra eğitim-öğretim çalışanlarının işgücü piyasasına uyumlu hale getirilmesi, bilimsel araştırmaların verimliliği, yükseköğretime ayrılan kaynakların verimli kullanılması, eğitim kurumları arasında ilişki ve ağların geliştirilmesi, yüksekokulların kadro potansiyelinin çağdaş taleplere cevap vermesi, yükseköğretimde ders kitaplarının artırılması, eğitimde bilginin değerlendirilmesi metodlarının geliştirilmesi, pedagojik eğitimin içeriğinin genel eğitim taleplerine uyumlu hale getirilmesi, üniversitelerde insan kaynağının yetiştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılması, etkin ve interaktif eğitim yöntemlerinin kullanımının yaygınlaştırılması, yüksekokulların maddi ve teknik altyapısının güçlendirilmesi yönünde

çalışmaların devam ettirilmesine halen ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası*. (1995). Bakü
- Axundov E. M., Buniyatov A.R. ve Beyov R. A.. (2008). “İntellektüel Gelecek için Eğitim” Projesinin Ülkenin Eğitim Kurumlarının Enformatlaştırılmasında Rolü”, *“Tahsilde Globalleşme ve BİT” Konulu Uluslararası Konferans Bildiri Kitabı*, Bakü.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*, 3.Baskı. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Durmaz, Ş. (2009). “Küreselleşme ve Milli Eğitim: Azerbaycan-Türkiye Özel Liseleri Örneği”, *Journal of Azerbaijani Studies, Dünyada Yeni Oluşumlar ve Türk Dünyası, Hazar Üniversitesi, Mayıs*, s.204-213
- Merdanov, M. (2006). “Azerbaycan Tahsili-Dün-Bugün-Sabah” Tahsil Neşriyatı, Bakü
- Türkmen, F. (2002). *Eğitimin Ekonomik ve Sosyal Faydaları ve Türkiye’de Eğitim Ekonomik Büyüme İlişkisinin Araştırılması*.
Uzmanlık Tezi. Ankara: DPT Uzmanlık Tezleri, Yayın No: DPT:2655.
- “2007-2015 yıllarında Azerbaycan Gençlerinin Yabancı Ülkelerde Eğitim Almasına Yönelik Devlet Programı”, 2007, Erişim: <http://xaricdetehsil.edu.gov.az/>
- “2009-2013 yıllarında Azerbaycan Cumhuriyeti Yükseköğretim Sisteminde İslahatlar Üzere Devlet Programı”, 2010, Erişim: <http://edu.gov.az/az/page/83/74>
- “2010-2013 yıllarında Azerbaycan Cumhuriyeti Orta İhtisas Eğitimi Sisteminde İslahatlar Üzere Tedbirler Programı”, 2010, Erişim: <http://edu.gov.az/az/page/299/1419>
- “2008-2012 yıllarında Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Sisteminin Enformasyonlaştırılmasına Yönelik Devlet Programı”, 2008, Erişim: <http://edu.gov.az/az/page/83/599>
- 2009, 19 Haziran 833-IIIQ Sayılı Azerbaycan Cumhuriyeti “Eğitim Hakkında Kanunu”, Erişim: <http://edu.gov.az/az/page/72/302>
- “Xalq Kompüteri” Layihesi Çerçevesinde Satılan Kompüterlerin Sayı 18000-e Çatdı”, Erişim: <http://xalqkomp.az/newsitem.html?id=7416> (07.09.2015)
- “Elektron Məktəb”in Nümunəvi Modeli”, Erişim: <http://ict.edu.az/az/layiheler/elektron-mekteb.html> (07.09.2015)

SUMMARY

Introduction

Having regained its independence towards the end of 20th century, Azerbaijan rapidly undertook an integration process with the world system in all aspects, especially from economic development perspective. In this process, reform process was initiated in all fields and making the field of education contemporary was one of the important areas of effort. The reform Commission was established in 1998 with the purpose of coordinating the extensive reform process, which will cover the following years, after which reform efforts in fields such as public management, finance, legislation etc. were expedited.

One of the radical changes made in the field of education in these years was transitioning from teacher-centered learning approach and accordingly the methods-techniques applied in the Soviet era to student-centered learning methods, which improved critical thinking skills. It was foreseen that the education, which will prepare the current and future generations to the life and new society, headed by the Azerbaijan Ministry of Education to play a leading role in the transition period for the country. For this reason the country’s education system was reviewed and the new Education law was enacted in 1992. The basic principle of this law was to remove totalitarian government control approach from the education polities in order for the schools to better fit to the needs of the region, they are located, and the people they serve.

Method

The basic purpose of this study, which takes the actuality of the issue into consideration, is to provide information about the current status of the Azerbaijan’s education system as well as to examine the reforms in education comparatively under the light of the perception of education concept and the characteristics of policies

in this field, general trends in the former system, and the global trends in the new era. Within this framework, it was attempted to find a linkage between the economic regime in the Soviet era and the new era and the corresponding policies, and the education policies. This study aims to examine and explain the contents of the policy and program documents in the field of education of the related country.

Findings (Results)

In general, extensive reform applications were initiated in the field of education in the contemporary period in Azerbaijan. The said reforms were planned in three stages (2003-2007; 2007-2010; 2010-2013), and both infrastructure (school, tools-equipment etc.) and program arrangements were realized during the education reforms process. Importance was given for the new education system to adapt especially to the new technologies and electron applications were initiated in the related field. Within this process, the human potential employed in the field of education was given a series of trainings in order to meet the contemporary requests in addition to the institutional reforms.

During the process of becoming contemporary it was necessary to establish economy based on national and even global market relations and accordingly to raise human resources accordingly. The need to make greater profits and to better manage organizations and businesses emerged. Thus, the number of “Management” faculties started to increase in the country and they became among the top preferred departments among the citizens. Having the knowledge and skill of Management Sciences and Human Resources Management became a qualification desired in the field of business.

The changes in the Azerbaijan education system extensively after the adoption of the Education Law of 1992 are summarized as follows:

- Education targets were reshaped in line with the needs of the market, society and individuals.
- The human elements were increased in the education programs and the programs were diversified.
- Weight was given to decentralized management.
- Higher education institutions were granted autonomy.
- Private higher education institutions were recognized.
- The resources in financing education were diversified.

Conclusion and Discussion

The “public financing” approach in the Soviet education system, which was financed only by the government until 1990, was replaced with “mixed financing approach” in the period after 1990. Today, the education in Azerbaijan is funded by private sector and voluntary organizations besides the public sector.

In addition, the general approach and the importance given to the education in both periods did not change while the education was accepted as the basic condition for improvement and development of the country in the field of economy in both Soviet era and the contemporary period. However, the education in the Soviet Azerbaijan fulfilled the function of country progressing towards a single goal for a specific political ideology and “equipping” the self-sufficient industry-production sector with human resources and knowledge. In today’s Azerbaijan, education is seen as one of the most important means of becoming contemporary, catching up with the development in the world, achieving the targeted economic power and instilling democratic values into the society.

As a result, in addition to various changes made in the field of education in the country within a short period, harmonizing the education staff with the labor market, productivity of the scientific researches, efficient use of resources allocated to higher education, development of networks among education institutions, education personnel potential responding to contemporary demands, increasing the educational books in the higher education, development of data assessment methods in education, harmonizing the content of pedagogical with general education demands, expanding the use of information and communication technologies in cadre preparation in education and effective interactive education methods, continuing with the efforts to strengthen the financial and technical infrastructure of higher schools are still needed.